

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК ХСVIII Ч. 263. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 11-го листопада 1940.

No. 263. Jersey City, N. J., Monday, November 11, 1940.

VOL. XLVIII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода”: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

НАДІЛ ЛІТАКІВ ДЛЯ АНГЛІЇ

ВАШІНГТОН. — Президент Рузвельт визначив план, на основі якого Англія діставатиме з Америки літаки. Із вироблених в американських фабриках літаків половину буде діставати Англія, а половину американська армія. Цього плану треба було тому, бо американська армія і англійські представники замовили десятки тисяч літаків в американських фабриках. Тепер ходило про те, кому ті літаки треба було виробляти наперед. Президент заповів, що Англія буде діставати також важкі „повітряні фортеці”, яких моделі були власністю американської армії. Англія недавно замовила чергових 12,000 літаків, в додатку до попереднього замовлення, що виносило 14,000 літаків.

СПРАВНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІТАКІВ.

БАЛЬБОА (Каналова Смуга). — Американські влади демонстрували перед військовцями з полуднево-американських країв справність американських бомбовиків, чи точніше, справність інструменту, при помочи якого можна влучити бомбами внизу ріжні об'єкти. 15 бомбовиків випродовж 10 секунд скинули свої бомби на об'єкт, що лежав 8,000 стіп внизу на морі і мав величину поверхні корабля. Всі скинені бомби, крім одної влучили просто в цей об'єкт і рознесли його на шматки. Такої влучності важко досягнути з гармат.

ЛЕТУНСКА КАТАСТРОФА В БРАЗИЛІЇ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Великий пасажирський літак, що разом з обслугою віз 18 людей, зударився в повітрі з іншим, малим літаком та рунув до землі. Всі пасажирі, серед яких був дипломатичний представник Куби, та відомий професор лікар Евандро Шагас, згинув. Від удару літак розколовся на дві частини, та відразу запалився. Деякі люди згинув від самого зударення, інші згинув від вогню. Малий літак втратив крило і стрімголов рунув до землі, де його пілота також відразу згинув.

РУЗВЕЛТ НЕ ДІСТАВ ГРАТУЛЯЦІЇ ВІД ДЕРЖАВ ОСІ.

ВАШІНГТОН. — Держави осі, зокрема голови їх урядів, Гітлер і Мусоліні, не вислали своїх градуляційних телеграм Рузвельтові з нагоди його вибору президентом. Дотепер вони подібні телеграми вислали. Зате прислали градуляційні телеграми французький маршал Петен і віцепрем'єр Ляваль.

ХАРЧІ ДО ФРАНЦІЇ ЗДЕРЖАНІ.

ВАШІНГТОН. — Американський Червоний Хрест почав зменшати своїх урядовців в Франції, а то тому, що гуманітарна праця Червоного Хреста в Франції натрапляє на все нові труднощі. Англія внаслідок блокади і страху, що харчі можуть потрапити в руки німців, не допускає посилок Червоного Хреста до Франції.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ МИРОВИХ ЧУТОК.

ВАШІНГТОН. — Президент заперечив чутки, що він вкоротці візьметься щераз за кампанію довести в Європі до миру. В міжнародних колах почали були кружляти такі чутки, що Німеччина тепер склонна до миру і Англія за ціну уступлення німецьких військ з Франції, Бельгії, Голландії, Данії і Норвегії згодилася на замирнення. Рузвельт, за тими чутками, мав бути посередником.

РУХОМИЙ ШПИТАЛЬ ДЛЯ АНГЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — Тут наступило посвячення рухомого шпиталю, купленого для Англії за добродійні жертви Цей шпиталь є найбільший і наймодерніший цього роду і він коштував сто тисяч доларів. На днях його вишлють до Англії.

ЗАСУДЖЕННЯ КОМУНІСТІВ.

ПІТСБУРГ. — Лава присяглих узнала двох чільних місцевих комуністів, Вайнера і Звона, винуватими виборчих шахрайств. Вони, стараючись здобути підписи від людей в цілі поставлення своїх кандидатів до виборів, пошакрували чимало підписів.

БАЛЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ВИБУХУ.

НЮ ЙОРК. — В готелі Валдорф Асторія відбувся баль в користь добродійних посилок до Англії. Хтось повідомив поліцію через телефон, що цей цільний баль, разом з людьми і салею, полетить у повітря від вибуху бомби. Поліція удалась до балевої салі і там агенти, відповідно одягнені, впродовж чотирьох годин шукали за бомбою. Гості бавились, танцювали, не знаючи, що відбувається ревізія.

СМЕРТЬ АРИСТОКРАТКИ.

НЮ ЙОРК. — Панна Одрей Андертон, 24-літня кузинка графині Сегер-Тос, скочила, чи випала, з помешкання згаданої графині, яке містилось на 16 поверху. Вона згинула на місці. Поліція не могла ствердити, чи це був випадок, чи самогубство.

ВЕНДЕЛ ВІЛКІ ЗАДУМУЄ ТВОРИТИ СИЛЬНУ ОПОЗИЦІЮ

Вендел Вилкі, побитий републіканський кандидат на президента, разом з своїми товаришами параджується над тим, щоб створити в Америці сильну опозиційну партію, яка буде тягнути теперішній уряд у другий бік від можливої диктатури. Вилкі дістав десятки тисяч телеграм від своїх виборців із запитами, що вони мають далі робити, та чи ті засади, за які він боровся підчас виборів, треба раз на все погребати. Це переконало його, що його політична робота в Америці не скінчилась із закінченням виборів, а навпаки, тепер потрібно її більше, ніж передтим, щоб спиновати гін до реіменталізації, бюрократії і можливої диктатури. Вилкі задумує організувати одну сильну опозиційну партію зложеною з трьох частин: Републіканської Партії, з демократів, що голосували за ним, і з „Вилкі-Клюбіів”, яких потворилось по Америці коло десять тисяч. Всі вони задержать своє існування. Вилкі каже, що загальне число голосів відданих на нього, яке доходить до 23 мільйонів і є люди на п'ять мільйонів менше, від числа одержаного Рузвельтом, вказує, що в Америці такі є поважна опозиція до теперішнього уряду.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПЕРЕЧУЄ ЗМІНИ В КАБІНЕТІ

Президент Рузвельт на своїй пресовій конференції заперечив слухи, начеб він задумує змінювати секретарів у своїм кабінеті. Ті слухи виринули не з кол „нового розділу”, говорив президент. Він далі сказав, що в своїх передбаченнях що до виборів він помилився на 109 електоральних голосів. Він рахував, що дістане лиш 340 електоральних голосів, а дістав 449. На запит одного журналіста, чи Рузвельт задумує взяти до свого кабінету Вендела Вилкого, Рузвельт відповів, що ніколи йому це не приходило на думку, та що ця думка є смішна.

ЗАКЛИК ДО РЕЗИГНАЦІЇ ДЖАНА ЛУІСА

Ньюйорська рада промислових юній мала свої збори і на них рішила звернутись до Джана Луїса, голови К.П.О., з закликом, щоб той додержав своєї передвиборчої обіцянки і зрезигнував з головства Конгресу Промислових Організацій. Впливи в цій раді має Сидней Гилмен, що віддавна не погоджувався з Луїсом. Гилмен є тепер членом національної ради в справах зброєння. Замітне те, що юнійна рада закидає Луїсові, що він, піддержуючи Вилкого, робив це під натиском комуністів. В обороні Луїса виступив голова мореплавної юнії, Карен, зв'язний з своїх комуністичних симпатій.

ГРЕЦІЯ ЗАПОВІЛА, ЩО НЕ СТАРАЄТЬСЯ І НЕ БУДЕ СТАРАТИСЬ ЗАМИРИТИСЬ

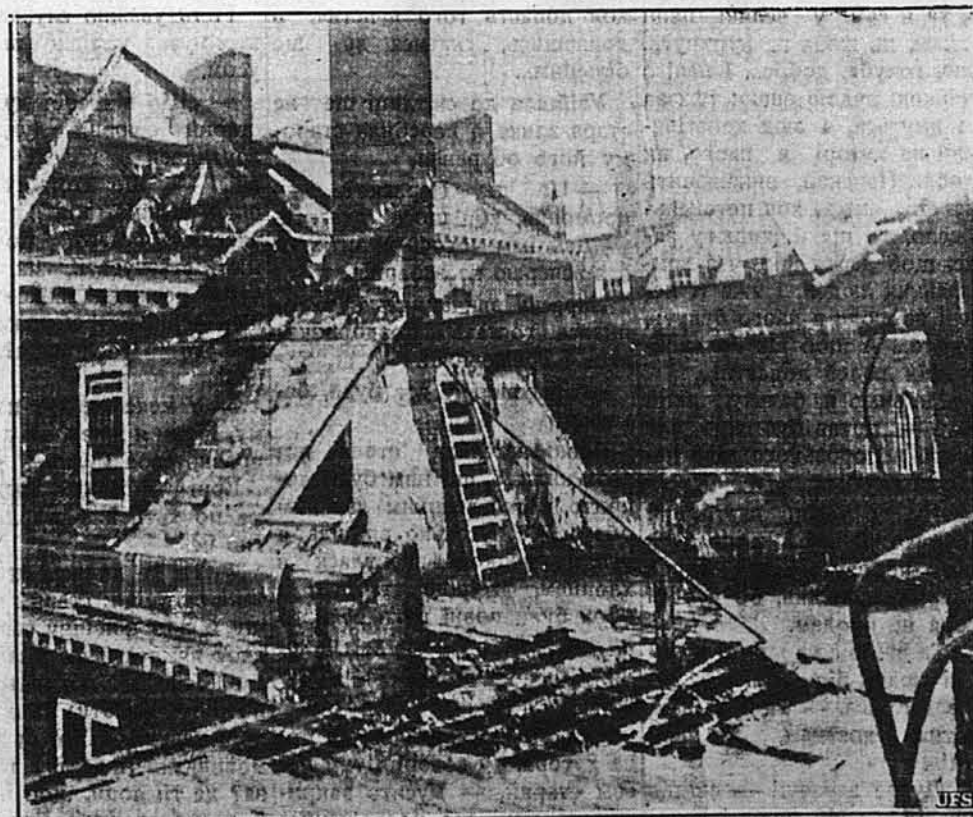
Всупереч вісткам про намагання грецького уряду, щоб замиритись з Італією, проголошено офіційно з боку Греції, що нема ніяких мирових перетрактатів. Далі сказано, що навіть їх не буде, а буде тільки боротьба до побідного кінця. Це має бути властиво відповідь на те, що Греція мала просити Німеччину посередничити між нею й Італією, чого на ділі не було.

НІМЕЦЬКІ ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАТОПЛЕННЯ КОНВОЮ

Німецька воєнна начальна команда проголосила, що німецькі субмарини і нищильники затопили на середині Атлантики цілий британський конвой, що мав складатись з 15 до 20 кораблів. З комунікату виходило, що кораблі затоплено 86,000 тон поємності. Та на те нема офіційного британського potwierдження. А є тільки натяки, що британські кораблі, що знаходяться не тільки біля берега Англії й Ірландії, але й на середині океану, є тепер часто атаковані німецькими підводними лодками і літаками, а також є обстрілювані німецьким пантирником, що десь кружляє по морю. В Німеччині панує велика радість тому, що ніби Німеччина вже „знайшла спосіб” на нищення британської блокади, блокуючи її саму.

ЮГОСЛАВІЯ В КРИТИЧНОМУ ПОЛОЖЕННІ

Ще досі не вяснено, хто це бомбардував югославську територію. Югославія вислала протестні ноти до Італії, Греції й Великій Британії, остерігаючи їх перед порушенням югославської території. Назагал думають, що бомбардування було провокацією, що має на цілі втягнути Югославію до війни. Дехто припускає, що цієї провокації допустилась Італія. В Ате-нах кажуть, що це бомбардування, яке не знати звідки походить, є повторенням того, що сталося з Грецією в серпні, коли то „невідома” субмарина затопила грецький кружляк.



БОМБА НА ПАЛАТІ. — Славний англійський „Кенсінгтон Пелес” у Лондоні поцідила й ушкодила німецька бомба. Світлина показує діру в даху палацу.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВІ НАРАДИ І НОВЕ ЗБЛИЖЕННЯ МОСКВИ, БЕРЛІНА І РИМУ

РИМ. — Уже за який тиждень мають відбутись нові наради між Німеччиною, ССРР та Італією. Усі ті три держави будуть заступлені через своїх міністрів закордонних справ. Народи, як догадуються, відбудуться в Німеччині. Італійська преса розписується тепер, мабуть з цієї нагоди, доволі широко про італійсько-советські відносини. І стверджує, що вони дуже подіпились та є на шляху до, ще більшого поліпшення. Преса підкреслює зокрема факт, що фашистський міністр заграничних справ Чіано був на большевицькім балу, влаштованім советською амбасадю. Це є, кажуть, свого роду підготовка публічної італійської опінії на те, що можуть наступити нові „несподіванки”, себто нова, ще тісніша дружба між Советами й Італією. А підготувати публіку так треба, бо саме в Італії вона була пригтована на щось інше.

Хвалить Калініна.

Далі замітне й те, що преса хвалить М. Калініна, президента ССРР, за його останню промову, в якій він підкреслював советську неутральність, як і те, що Совети від неї не відступать. Ту заяву вважає фашистська преса дуже „розумною”.

„Континентальний бльоки”.

Так пише згадана преса про зближення між Японією, Німеччиною, ССРР та Італією, на що натякав японський амбасадор у Берліні, пишучи на ту тему в німецькім журналі.

СОВЕТИ ЩОСЬ ДІСТАНУТЬ.

БЕРН. — Швайцарська преса, згадуючи про нові наради Німеччини й Італії з Советами, подає, що Совети „добудуть” на тих нарадах нові користи. Це буде заплата держав „осі” за те, що Великій Британії не вдається перетягнути Совети на свою сторону.

ГІТЛЕР ЗНОВУ ЗАПОВІДАЄ ПОВНУ ПОБІДУ.

БЕРЛІН. — В Мінхен зіхались представники нацистської „старої війни”, себто ті, що були з Гітлером тому 17 років при відомім „пучі”. Гітлер відбуває кожного року в тому місті й в тому самому ресторані збори старих комбатантів, на які запрошує ще й найвизначніших нацистів, виголосуючи до них „святочну промову”. Того року було те саме. Тільки не було бомбового вибуху, що був минулого року, зараз, як тільки Гітлер відіхав.

За яснє рішення.

Гітлер заповів, що війна не закінчиться ніяким компромісом, а ясним рішенням, себто „повною побідою Німеччини”. Казав, що він у це вірить, та що Боже Провидіння його призначило на те, щоб він став у провід німецького народу в тій боротьбі.

Переорганізують Європу.

Ціла Європа буде переорганізована, казав Гітлер, а ту реорганізацію переведуть Німеччина й Італія. Сказавши кілька терпких слів в сторону жидів і демократії, Гітлер запевнив німецький нарід і світ, що Німеччина сильна військово, економічно й фінансово та може видержати боротьбу не тільки з якоюсь одною чи двома потугами, але й з крмбіє нацією усіх потуг, бо тепер є в силі „мобілізувати усі сили Європи”.

ВИДНО, ЩО СПРАВА НЕ ЛЕГКА!

АТЕНИ. — Мабуть тому, що военні операції не ідуть в Яльбані й Греції так, як цього надіялась Італія, начальну команду над італійськими частинами в Альбанії мав перебрати сам маршал Піетро Бадоліс. Та італійські джерела покищо цього не potwierджують.

ФРАНЦІЯ І НІМЕЧЧИНА.

ВІШІ. — Ходять слухи, що вже прийшло до тимчасового порозуміння між Німеччиною і Францією, наслідком якого в цілі Франції настануть „нормальніші” відносини. Важне те, що це порозуміння має відноситись до економічних справ.

МАДЯРСЬКІ НАЦИСТИ РУХАЮТЬСЯ.

БУДАПЕШТ. — В мадярськім парламенті виявлено, що мадярські нацисти підготували державний переворот. Хотіли пірвати регента Гортія, вбити міністра внутрішніх справ, а на чолі держави поставити провідника мадярських нацистів, майора Ференча Салаші. Посли домагаються розв'язання нацистської партії.

ДАДУТЬ ЖИДАМ ПОЛЕКШІ.

ВІШІ. — Таке виходить з заяв французького міністерства. Матимуть вигляд на жидів, що мають заслуги, себто, що причинились чимсь до слави і добра Франції.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
видачею числа, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Чел. "Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ДЕНЬ 11. ЛИСТОПАДУ

Уже 22 роки святкують американці ту хвилину, коли на боях фронтів у минулій світовій війні заграли сурми на знак припинення боротьби, а з нею теж і того нещастя та цієї руїни, яку несе війна краям і народам. Очевидно, що згаданого дня не бракувало теж згадок за посвяту тих, що наклали головами в боротьбі, яка мала закінчитись перемогою демократичних ідеалів, а зокрема перемогою американського принципу самовизначення народів. І, очевидно, не бракувало теж і таких промов, що виказували трагізм, який повстав через те, що побідники не додержали слова і не дали Європі такого нового порядку, за який лягала кров мільйонів, а між ними й американської молоді.

Та такі наставлення, як знаємо, надавали Святої Примиря більш пацифічного характеру. Свято зверталось проти війни як того засобу, який не може довести до поправки міжнародних відносин, кращого ладу і кращого співжиття між народами світа. На тих святах не привязувало великої ваги до армії й зброєння, тим більше, що Злучені Держави не бажали, ні не збирались з ніким воювати.

Та все те тепер змінилось, бо світ знову в війні. І то такий, що сягає майже по береги Америки, а як і не сягає, то глибоко зачіпає її життєві інтереси. Тому тепер так є, що хоч Злучені Держави не є у війні й не думають іти до неї, то проте вони таки змушені про війну думати і бути кожної хвилини готові на те, що вона може їх захопити, навіть проти їхньої волі. Ось тому й цьогорічне Свято Примиря мусить набрати іншого характеру, відмінного від того, яке святковано на протязі минулих років. З цього здають собі добре справу всі розумні люди, що думають про добро Злучених Держав. І тому готуються святкувати Свято Примиря під кличем: Хочеш спокою, готуйся до війни.

Так є, що головна увага всієї Америки звернена тепер в сторону її оборони. Злучені Держави хочуть, як це вже підкреслив наш президент, бути такі сильні, щоб могли змиритись з успіхом не тільки з одним могутнім ворогом, але й з цілою евентуальною спілкою ворогів. Підготовка до цього вже зачалась. Вже покликані нові ряди будучих оборонців Америки. За ними підуть другі й треті й т. д. Підуть підготувати себе на те, щоби бути спосібними і готовими до оборони тих цілностей, завдяки яким розвинулась і зросла в силу Америка. Бо їх евентуально прийдеся боронити так, як боронили їх ті, яких згадуємо в дні 11. листопада, коли віддаємо пошану воїнам, впадшим на полі бою.

Пам'ятаймо що ми є проти війни й насильства та проти проливу крові. Та проте ми є за якнай-сильніше воєнне поготівля, щоби бути готовим і сильним, колиб війна показала необхідною konieczністю.

3 ВІСТЕЙ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ

3 українського університету в Празі.

В 1940/41 шкільному році склад Академічного Сенату Українського Вільного Університету в Празі наступний: Ректор О. Мицюк, звичайний професор політичної економії, Проректор д-р І. Борковський, зв. проф. передісторичної археології, Декан Філософічного Факультету В. Щербаківський, зв. проф. археології, Проректор Філософічного Факультету д-р А. Волошин, зв. проф. педагогіки, Декан Факультету Права і Суспільних Наук Л. Шрамченко, зв. проф. статистики і Проректор Факультету Права і Суспільних Наук д-р О. Гайманівський, зв. проф. історії українського права.

Культурна Хроніка.

Незабаром має з'явитись нова збірка поезій О. Ольжича: "Векі".

О. Лятурицька виготовила до друку нову збірку поезій під назвою "Княжа Емаль".

У. Самчук працює над другою частиною роману: "Сонце з заходу".

В Українському Видавництві Краків вийшла книжечка для старої дитини: "Пригоди Гноміка Ромтомтомика". Книжку написав віршем Ролянік, ілюстрації Е. Козака.

В перекладі на українську мову з'явився в "Радянській Літературі" ч. 340 репортаж зі Західно-Українських земель письменника М. Тардова: "На визволеній землі". З цього репортажу дізнаємось, що це не всі українські письменники з окупованих минулої осені Советами українських територій "продумали" до кінця те, що трапилось. Деякі розгубились. Почувалось, що брехня, яку сіяла буржуазна преса про Радянський Союз, не тримається в їх головах". Поодинокі з цих письменників кажуть, що їм доведеться на деякий час відкласти перо, перетворитись у спостерігачів, бо вони тепер не можуть писати...

В 4. ч. "Радянської Літератури" за 40 р. видруковано оповідання лавратки кол. львівського, Т-ва Журналістів і Письменників ім. Франка й співробітниця "Назустріч" Ірини Вільде: "Роман жениться".

У "Виховній Бібліотеці" Проблем має вийти Співанник, в який входить кілька десятків пісень на національні імпреси (свята). Співанник уклад О. Гайдай.

У Варшаві вийшов Співанник для дітей: "Сопілка". Співанник складається з оригі-

нальних одно- і двоголосих пісень композитора Р. Новосада.

З рамени Секції Мист., Письм. і Журн. УНО вийшли наступні листівки праці М. Михалевича: Святослав Хоробрий, Король Данило, Гетьман Дорошенко та ін. і 12 листівок (репродукцій світлин): Карпатська Україна в боротьбі.

О. Лятурицька виготовила погруддя сл. пам. Симона Петлюри (гіпс і теракotta).

У Відні вийшли з друку накладом в-ва "Вернігора" багатобарвні образи "Мати Божя — Заступниця України" та "Ісус Христос — Наш Учитель" праці Куриласа.

У Львові та інших західно-українських містах має відбутись вистава української графіки (заступлені праці 60 графіків).

Як 9. том праць Інституту Звукових Дослідів при Берлінському Університеті вийшла книжка: "Українські південно-карпатські говори". Книжку опрацювали на основі грамофонних плит Г. Наконечна та Я. Рудницький.

В Сяноці вийшли вже 3 числа "Господарського Вістника" місячника для справ господарства й кооперації. Журнал видає філія т-ва "Сільський Господар" та лемківський Союз Кооператив у Сяноці.

У в-ві Ю. Тищенко (Прага II, Житна 13) вийшла в серії книжок "Пізнай свій край", брошура А. Животка "Преса Карпатської України".

"16 советських республик".

В жовтневій числі "Вуа де Пепль" (голоси народів, жевневекого місячника, присвяченого національним справам, з'явилась під псевдом зазначеним титулом стаття М. Даника, в якій автор дає докладні пояснення відносно способів утворення нових советських республик та їх значення для дальшої боротьби поневоєних націй СССР проти Москви. Статтю українською автором написано природно з українського погляду і з спеціальним углядженням України, що стоїть на чолі всіх інших поневоєних націй СССР. В початку статті дано короткий огляд примусово-бюрократичних способів утворення старих і нових советських республик з цілковитим поминанням їх національних притомностей та потреб та зазначено штучність цих політичних витворів Кремля, що мають служити планам московського імперіалізму. Далі звертається увагу на особливе значення Української та Бі-

лоруської советських республик, з яких перша числиться біля 38, а друга біля 10 мільйонів населення. Тут подано докладні статистичні дані відносно цих двох збільшених та чотирьох новоутворених советських республик. Спеціальну вартість статті надає порівняльна таблиця чисельності 35-народів СССР складена на основі списку населення з 1926 та 1939 рр. Її зрештою було вже подано в одному з чисел "Свободи", що з'явилась в днях Всеукраїнського Конгресу, але для європейського громадянства ця таблиця унаслідок незвичайно яскраво улюблю політику московського уряду супроти поневоєних націй СССР. Для пояснення цієї таблиці в тексті говориться між іншим: "Колективізація хліборобства викликала катастрофальний голод на Україні, Північній Кавказі та Приволжю, який винищив мільйони людських істот. Нове зменшення цього населення

викликало переселення значної частини його з сіл до міст..." Далі дається така пояснення до цієї жахливої статистики: "По окупації Західної України та Білоруси московський уряд не мав вже потреби оглядатися на почування поневоєних націй і мав спроби можність цілком брутально представити справжній відносини між Москвою та поневоєними націями. Він міг навіть похвалитись винищенням чужонаціонального населення в інтересах московських імперіалістів..." Стаття кінчиться таким твердженням: "Всі міжнародні відносини ґрунтуються на засаді взаємності. Советська інтервенція в усіх сусідніх державах від Балтійського до Чорного моря повинна викликати у великих держав спеціальне заінтересування відносинами, які панують між Москвою та чужими націями СССР".

Стаття ця має з'явитись окремою відбиткою.

ТАКИ НЕ ПІДЕ З ДЕМОКРАТІЯМИ

В часі, коли італійсько-грецька війна розігралась надобре й коли тут і там чується погрози на адресу Туреччини з боку тоталітарних держав, Сталін знову на міжнародних овидах, бо світ знову питає: що зроблять Совети? А це тому, бо так, є, що Англія та Злучені Держави Америки, досі числять на Росію. Причини відомі: Москва держить рівновагу сил на Далекому Сході та в Малій Азії, куди тепер звертається вістря тоталітарних держав. Щоб зберегти можливість німецької наїзду на британські острови та протидіяти Німеччині й Італії на Балкані, Англія потребує помічі Росії. Так само, коли ходить про заблокування шляху Японії до Східних Індій та Філіппінів, Росія може допомогти тим, що допоможе Китаєви, що є в боротьбі з Японією.

Нема найменшого сумніву, що як Америка, так і Англія, ненавидять Сталіна і його деспотичний режим, як і все те, на чому збудована советська система. І обидві йому не довіряють. Це саме робить і Сталін у відношенні до Америки й Англії. Тому ясно, що всякі переговори між представниками демократичних держав та комуністичної держави — не легкі. Та проте, як кажуть, такі переговори таки ведуться. Ось і тому ми свідками цікавого парадоксу. З усіх боків чуємо, що теперішня війна — це світова революція, це боротьба на життя й смерть між

демократією і диктатурою. Росія — це класичний символ старої диктатури. Росія ослабла значно адіятив своїми тайними та замаскованими переговорами з Німеччиною, наслідком чого був німецький напад на Польщу. І Росія є також відповідальна посередню за упадок Норвегії, Бельгії, Голландії та Франції, не згадуючи вже наїзду на Фінляндію та загарбання балтійських держав.

Більшість американських журналістів є того переконання, що Америка куди більше повинна боятися комунізму ніж фашизму чи нацизму. Відомий колумбіст "Ворлд Телеграм" Лодвел Денні пише на цю тему так:

"Комітет Даеса-уважає, що комунізм, а не фашизм-нацизм, є першою загрозою для Америки. Популярною уявою "п'ято-коломнівця" в цій державі є частице червоний робітник ніж німецький промисловець, європейська графіня, нацистичний дипломат, або навіть бундист".

Та мимо того, як Америка так рівнож Англія, уважають, що без Росії буде тяжко створити рівновагу сил. Це не дуже приємно для Англії йти просити помічі від комуністів, які беззастанно представляють Англію як країну великих капіталістів та "гнобителів колоніальних народів", але всеж таки волять піти на той шлях, ніж опинитись там, де нині Франція й Бельгія.

Тому за Советами "попит". В світі переконаються, що крім літаків, ще треба також мати "приятелів". Не ходять тут про якусь вірну приязнь, але про це, що французи називають "подружжя розуму", себто про спілку з кінечністю.

Зрештою, оборонці порозуміння з СССР, твердять, що це нічого під сонцем. Англія вже давніше, хоч сама була демократична, була в союзі з диктаторською Польщею чи фашистською Італією.

Франція та Англія грали в дудку Гітлера в 1938 р., коли Чехословаччина була на операційному столі. Це саме зробила Франція в червні 1940 р., коли підписала з Гітлером сепаратний мир.

Отже, бачимо, що тепер в моді "розумові подружжя" з яких, очевидно, наймаркантнішим є спілка — Гітлер і Сталін. І саме тому, що гітлерівсько-сталінська спілка є така "неприродна", Англія сподіється, що вона скоро розірветься. Отак, є й такі погляди, що Сталін і Гітлер ніколи з собою не з'являть. І то через українську проблему. Сталін буде все робити, щоб тільки приподобитись Німеччині, щоб ця не йшла "визволяти Україну"... Тому не віримо, щоб Англії та Америці вдалось відтягнути Сталіна від Німеччини.



ПРОТИ ВІЙНИ

Бритійський уряд арештував в Індії індійського лідера Пандіта Негру за виголошення промов проти війни.

Хочаби переконалися, що ляміне полотно не має домішки бавовни, не зважаючи на запевнювання купця, вистарчить потерти кусик полотна між пальцями. Якщо полотно станеться волохате, себто, коли на його поверхні покажеться неначе пух, то в такому випадку є певним, що воно має домішку бавовни.

СПРОСТОВАННЯ.

В статті "3 Канади", поміщеної в ч. 261 "Свободи", має бути Володимир Радзів, а не Василь Радзів.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(76)

— Та є така думка, — по короткій хвилині відповів старий, — але... діло це не таке щоб так похапцем його рішити. Виспишись, спочинеш з дороги, пане осавуло, оглянеш завтра хутір із його добрими, тоді можна буде й поторгитися.

— Свята правда, а коли я почав про це, то лише для того, щоб ви, батьку, наперед знали, чого я приїхав: за ніч можна багато передумати й до всього приготуватися, а тоді й діло піде бистріш.

— Та, правду кажучи, нам тут кватирки дуже нема великої потреби, покищо милосердний Бог тримає в здоров'ї. Ну, та коли ти вже почав про це, то... спитаю я наперед: ти, пане осавуло, для себе хочє купити хутір, чи

для свого старшого, полковника Петра?

Запитавши це, господар зніма лоба упався очима в гостя й немов би наскрізь хотів прошийти його своїм гострим поглядом.

Кригу цей запит здивував трохи.

— Чи йому не все одно? — подумав собі, — аби гроші.

— Ні, батьку, — сказав угорло, хочу купити хутір для себе.

— Ну, то й гаразд, — заспокоївся старий, — бо твому Гудимі хутора свого не продам ні за які гроші, от що.

Крига нічого на це не сказав, але на виду його вималювалося подивування.

— Так, так, — трохи з серцем навіть сказав господар, зауваживши це, — не продам своєї кривавиці недоляшкови!

Чи ти гадаєш, я не знаю, як він запобігає ласки в магнатів, та й сам у великі пані пнється, як жаба на купину? Знаю, голубе, добре... І пані з панянкою рудою знаю: теж за ним думється, а люд християнський на хуторі в нього, як худоба. Почекай, виканючить у панства якесь, хоч поганеньке, село, то це й жидкуго заведе, щоб дерти шкуру з християнських людей, і вже ті нещасні не люди в нього будуть, а бидло... А щоб він не дждав моїх людей допастися!

— Не знаю я, батьку, який він... — почав був гість, але старого запорозького діда наче муха вкисла.

— Ну, до тепер знатимеш, — бурчав він. — А якщо й ти одного норову з ним і вдачі, то дарма, приїздив, бо й тобі хутора не продам.

— Та як іще не мав ні хутора, ні людей під собою, — засміявся Крига. — Та й де нам, простим козакам, у пані лізти!

— Дурне верзеш! — скипів ізнов дід. — Ми, прості козаки, лицарі, нічим не гірші за них, тільки що самі собі і пані, а ті — кров і піт людський.

пють і цураються правди й сумлінням власним торгують, аби допастися того панства, а допавшись, гнатися за ще більшим...

Увійшла до світлиці ще не стара жінка й перέбіла старому його обурення.

— Це ти, Параско?... — промовив, аби щось сказати. — Дай нам чогось випити, та й з вечерею не забарись.

Параска звичайненько вклонила гостей, поздоровкалась і промовила:

— За хвилику все буде, батечку.

Вона застелила стола поверх килима, що ним було покрито його, великим лляним обрусом і хутенсько вийшла, а трохи згодом вернулася з хліпцем, джурною старого: в обох були повні руки всякого посуду. Далі тихенько виходила й знов увиходила, готуючи вечерю.

— Той, що перебере від мене хутора, — говорив тим часом старий, — мусить записатись мені, що провадитиме й далі той самий лад, що я тут запровадив понад два десятиліття літ тому, а ні — к лихий

матері нехай іде з своїми грошима...

Гість уважно слухав і ледве втримував усмішку під своїм усом.

— Що він собі думає, цей старий січовий дундук? — крутілося в голові осавуловій, — що хтось, витратившись велико, аби дістати у власність статок, почне, замість статкувати, як усі розумні державці, виконувати якісь дурні витребеньки колишнього господаря?.. Якраз!..

— У мене все тут посічовому, й сам я живу, як на Січі, правив своє Гулий.

Крига мимохіть кинув очима по хаті, але старий покмітив це.

— Ти не дивись, що в мене така світлиця: старий я — мушу й про кончину свою недалеку пам'ятати та милосердному Господеві докучати, а це потрібне самоти: на людях, опріч церкви, з Богом не розмовиш... А де тут тая церква? де ті поли, щоб напутили й приготували в Божу дорогу?.. Нема їх, тож мимоволі мусиш шукати тихого, пристойного кутка для молитов-

ної бесіди. І я маю його тут, в оцій світлиці... А коли тебе дивлю, що в моїй Січі й бачи є, — засміявся Гулий, кивнувши головою на Параску, — то це тому, що до мене приходять і осідають тут не тільки січовики, а здебільша простий, посполитий люд, часом із жінкою, а то й з дітьми: не приймеш же його, чоловіка, самого, — треба ж і бабі десь із дітьми подітися... Та й те скажу: на справжній Січі люди збираються для козацького промислу, ну, то й лишень там бабська стать; а в мене походилили для мирного господарського промислу, а в ній — тяжко без баби з її зоджотими руками... А решта в мене — все посічовому: всяк може прийти й осістися, якщо має хіть до роботи господарської, але всяк може, коли схоче, й піти звідси на всі чотири — його волі не в'яжемо, як пани...

Довго іще, мабуть, говорив би байки й господар та Параска, скінчивши своє діло, підійшла до них, уклонила низенько й пррхала вечеряти. Сама вийшла.

— А ти, малий, — звернувся Гулий до свого джурі, — не заходь далеко, будь напохваті, — може потрібен буде, то гукну. Просю ласкаво, шановний гостю, до хлібасоли.

За вечерею старий запорожець пив за славне товариство січове, за його славних гетьманів, кошових, отаманів, згадав Ружинського, Голубка, Кулагу, Наливайку, Косинського, Самійла Кішку — всіх він знав, з усіма був у походах і боях проти татар, турок, поляків... Це був живий літопис славетних і невіданих подвигов низового війська запорозького й один із найтипівіших його представників.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ-САМИМ СТАВІТЬ СПІВ-ВЛАСНИКОМ ІШТЬ МІЛІОНОВОГО МАЕТКУ ЦЕЙ ОРГАНІЗАЦІ.

3 ДНЯ

ПО ВИБОРАХ.

Вибори проминули й залишили за собою не ослаблену, тільки зміцнену американську націю. В часі виборчої кампанії з обох боків плелися слів і найрізноманітніших аргументів, маючих на цілі доказати слушність своєї сторони, а неслушність протилежної. Сам Бендел Вилкі виступив 270 більших політичних промов. А тисячі промов виступили його помічники. Те саме робили демократи. Їх промови передавали радіо, а вони заливали майже кожну американську хату. Їм не лихило промови були. Обидві сторони видавали добрі аргументи. В тих аргументах була логіка. Неразв'язко було відорвати вухо від ший, бо так річево і докладно вони доказували свої погляди.

ЗАВЯТА КАМПАНИЯ.

Ця кампанія, як кажуть, була найгарячішою і найзапальнішою в історії американської політики. Вона в своїх кінцях тижнях викликала небезпечні позначки суспільних заборон. На виборчих кандидатах деякі фанатики почали кидати різними предметами, зогналими яйцями, помідорами. І — як говорив Реймонд Мейсей на загальному вічу, влаштованім десь по виборах в Карнегі Гол, в Нью Йорку, в цілі потушення цієї виборчої люті та в цілі привернення рівноваги в суспільнім житті — серед провідних кол Америки були поважні побоювання, що гніллі яйця скоро обернуться в цеглу, а цегла обернеться в бомбу.

До якої міри ці вибори просякли найширші маси може послужити доказом і те, що в них брали активну участь найрізноманітніші люди, що перестали не мали з політикою нічого спільного. Галівудські актори були поділені в тих виборах і одна частина завзято агітувала за Рузвелта, інша за Вільсона. Те саме робили письменники, драматурги, а навіть кулачні борці. Чорний чемпіон Джек Луїс виступив чимало промов у користь Вільсона. Те саме робив бувший чемпіон Джек Томпсон. Зате бувший чемпіон Джек Демас назвав двох попередніх дурнями і агітував за Рузвелта.

ГАРЯЧКА ПОТАХАЄ.

Але вже другого дня по виборах ми бачимо в американській житті величезну зміну. Програвші кандидати шлють щирі привітання своїм переможцям і обіцяють повну співпрацю в їхній далішій праці. Щобільше вони інших закликають, щоб забули за опірчення і приступили до повної співпраці. І загал, як не легко можна заприпитити, слухає тих закликів. Чому? Тому, що американський загал вже перед виборами мав те святе рішення підчинитись волі більшості. Ще перед виборами кожний американець знав, що коли вийде не його вибранець, тільки його протилежник, треба буде погодитися з тим і не шукати якихось дальших пімст.

Істинні цінності, почуття, що всі американці творять одну націю і добро нації є найвищим законом, є так сильний серед американців, що вони знають границі, як довго можна з собою внутрі боротися і себе критикувати, а коли треба це припинити.

СКРИПЛЕННЯ ШЛЯХОМ АРГУМЕНТАЦІЙ.

Американці знають, що поза людьми і їхніми прихимами та уподобаннями існують певні закони, що є правдиві або по-

милкові. Для американця найвищою цінністю є знайти цю абстрактну подуману правду. А що багато правд на світі є такі, що цілковито залежать від віри людей, американці звертаються за осудом до загалу і думку більшості приймають як незаперечну правду.

Підчас виборчої кампанії вони стараються без всяких острот і ослон дізнати обі сторони аргументу. Одна партія критикує нещадно другу, а захищає себе. Вже саме критиків дає кожному американському громадянину те приємне почуття, що абстрактні клічі стоять вище від всяких персон. Нема такої особи, якої не можна булоб за щось чіпнути і скритикувати. Це критиків дає кожному почуття суспільної свободи.

НАЙВАЖЛИВІША ПРИКМЕТА ВИБОРІВ.

Та найважливішим завданням цього критиків є те, що по ній той, що переможе, почувається далеко сильніше, ніж він почувався, колиб відніс перемогу без критикуваня. Якби не було критикуваня, якби якась партія віднесла перемогу без спротиву іншої партії, хіба вона почувалася би певною, що люди добили її політику? Хіба не булоб у неї, та цілого загалу, сумнівів, що вибір наступив механічно, бо не було спротиву? Переможець, що мав перед собою великий спротив почувається морально далеко сильніше відніс перемогу.

Президент Рузвелт нині знає, що справа його третього кандидатування була як слід представлена людям і люди не повірили в його диктаторські заміри. Та з другого боку він знає, що колиб він справді мав ті диктаторські заміри, то американський загал його за це не похвалив би. Рузвелт нині знає, що справа його загальної політики, його задовольнення краю, його суспільних реформ була як слід представлена широкому загалові не лиш з доброго, але також з лихого боку і проте більшість американської нації це одобрила. Тут не може бути сумніву про те, що перед народом хтось щось закрив, представив справи лиш з одного боку, бо дві найсильніші партії представляли справи з обох боків.

У вільнім критикуванні навіть найвище поставлених осіб міститься зміст демократії. А в дружельнім помирному погребанні огрічення, злочи і люті, що накопичилися в часі виборів, міститься заповідь довгого життя демократії.

Кажуть, що жирафа, це одинокі звірина, що не має роду.



МАРСЕЛ Е. ВАГНЕР

адвокат з Джерзі Сіті, Н. Дж., що ввійшов до Лейсляртурейту Нью Джерзі, одержавши найбільше голосів з усіх 10 кандидатів, що зістали вибрані до зазначеного стейтського законодавчого тіла з Гудсон Кавнті. Адам М. Вагнер є з українського роду. Походить з села Дорогова, повіт Станіславів, Західна Україна. Бере від довгих літ живу участь в українсько-американським життю і є членом У. Н. Союзу.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN EDITOR SEES COUNTRY FREE

The time will come when the dictatorships of the world will fall and the Ukrainian people will again rule their own land, Vladimir Dushnyk, editor of The Trident, Ukrainian magazine, told 300 members of the Syracuse Ukrainian colony last night.

Dushnyk was principal speaker at the closing exercises of a program of religious and patriotic activities commemorating the 22d anniversary of the founding of the Western Ukrainian republic.

Services were conducted in St. John the Baptist Ukrainian Catholic church at 7 p. m. by Rev. Michael Kuziv.

After the devotions a concert and Ukrainian folk songs and dances were given in Ukrainian national hall, 1317 W. Fayette st. Madame Olga Lepkova, Ukrainian opera singer, sang several songs in her native tongue.

Dushnyk said that 90 per cent of the Ukrainian people are under Russian rule and that conditions in the Ukraine are deplorable. Many of the people have been exiled to Siberia, he said, for expressing views hostile to communism.

While urging Ukrainians in this country to be loyal citizens, Dushnyk also asked their aid for their native countrymen banished by Russia.

(THE POST-STANDARD, Syracuse, N. Y., Monday, November 4, 1940).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ГАЛИЦЬКОЇ СОВЕТСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ГРАНИЦІ.

Один з наших громадян в Джерзі Сіті переслав нам оригінального листа, в якому є дещо з трагедії українських сіл і родин, розмежованих советсько-німецьким договором. Імена сіл і осіб поминаємо.

В листі знаходимо між іншим таке:

Між Д... і Н... є тепер границя, що їх розрізала. Д. є під Німеччиною, а Н. є під Советською Росією.

На той нарід, що є під російським табором, найшла крайна нужда.

Москалі людей з сіл коло границі вивезли і таке сталося з нашими Н. Я стояв під дровами і дивився, як їх вивозили. То було під весну, було болото, але снігу вже не було. Вивозили без долину. З М. забрали німці людей до себе. То вона зістала порожня. Там поспихали (советська влада — Ред.) по дві і три фамілії до одної хати і їх там так душили. Наш М. і Н. були в одній хаті. Було їх в ній 14 осіб, то можеш знати, яке там було добро. Та того ще замало, бо їм відібрали коні, вози і різний інвентар до колхозу. Там тепер нема нічого власного. З Н. приїздили до нас люди, щоб ще зібрати збіжжя, що посяли в осінь. На весну вже нічого не сяли. І всюди висир бурян. По нашій стороні все було засіяне. Як приїхали збирати збіжжя то був між ними і наш М. і наша Т., але нічого не говорили, бо їм строго заклали, щоб до нас не говорили. Ми до них багато говорили, але ніхто з них не відозвався. Іно їм слюзи котились з очей. А М., як ще здавля ішов, то руками показував, що не можна нічого говорити. То я питав в Д., чи діти здорові, та чи мама здорова, чи діти ходять до школи, то Д. тільки кивала головою, а як що ні, то крутила головою, що ні. І навіть тоді мусіла сномати голову заступити, бо пости (советські — Ред.) стояли що 20 кроків, щоб ніхто не втік на німецьку сторону, бо дуже втікають. А щодо Вашої родини, то зовсім не знаємо, куди їх вивезли.

Н. цілком розібрали. В селі ні живої душі. І пес не загавкає...

Не желяю найгіршому ворогові того, що має наша рідня під російським забором...

Що були господарі, тепер крайні діди. І нема права протиставити, бо вивозять на Сибір. А як ті, то тюрма. От такий то рай...

ПОМОЖІМ ДОБРИЙ СПРАВИ.

Як ви можете як нація допустити до того, щоб ваші старці ходили за прошенням хліба і без жалючого захисту. Таке я вчитав свого часу в „Свободі“, коли читав опис вражіння якоїсь бельгійської письменниці, що відвідувала Галичину і, як видно, поставилась дуже прихильно до українського народу.

Ось те мені тепер приходить на думку, коли застановляються над відозвою Сестер Службиці Пресвятої Діви Марії, що просять допомогти їм розбудувати Захист для Старців. Вони вже такий захист мають у Філадельфії, але він замалий. Тому, коли ми на різних зборах говоримо про різні громадські справи, то добре булоб, щоб і про ту справу не забували. Можна писати жертву просто до Філадельфії. А також треба поставитись прихильно, коли Сестри підуть по громадах і будуть збирати на ту ціль.

Петро Гринишин, Нью Йорк, Н. Й.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Листопадове Свято.

В дні 3-го листопаду 1940 р. наша громада обходила торжественно 22-гу річницю проголошення Західно-Української Народної Республіки поминальним богослуженням за впадших героїв України та святочним концертом.

Наш парох, о. дек. М. Кузів, відправив панахиду за душі тих, що впали на полі бою за українську державність. В промові до вірних о. Кузів сказав, що жертва, принесена в дарі за таку велику річ як свобода поневоленого народу, ніколи не буде пропаща, а принесе сподіваний овоч.

Святочний концерт звеличали своїми виступами пані Ольга Лепкова, відома українська оперова співачка, та п. Володимир Душник, обое з Нью Йорку.

Пані Ольга Лепкова відповідала ряд пісень наших та чужих композиторів так вміло й мистецько, що численню зібрана публіка викликувала талановиту співачку майже по кожній пісні. Її голос сильний та милозвучний. Співачка школа та опанування композицій це ті прикмети, якими відзначається наша співачка. На салі були не тільки самі українці з Сиракюзу, але також прибуло багато осіб з Обори, Н. Й. Було також кількох визначних американців, які слухали нашої співачки та беззастановно її оплескували. Акомпанював пані О. Лепковій американець п. Віктор Міллер, знаний композитор і піаніст, та керманіч радіо-станції в Сиракюзі, Н. Й.

Взагалі, артистичний виступ пані Ольги Лепкової подобався всім, і тому не дивно, що публіка конечно хотіла почути якнайбільше пісень. Співачка вона новий репертуар, мало що знавний в Америці. Можна сміло порадити нашим громадам, що не мали нагоди почути славної української співачки, щоб її конечно запросили до себе.

Святочну промову виступив п. В. Душник з Нью Йорку, який підкреслював, що в світі тільки сильні характером народи можуть вдержатися при житті. Він давав на приклад сильний характер англійців, які не зневіряться або не даються скоро здеморалізувати ворогові. Казав, що Україна лежить на грані двох світів, Європи й Азії, й за своє місце боролася й бореться з чужими імперіалізмами. Промовець при кінці заявив, що теперішня неволя промине, а український нарід діждеться свого остаточного листопаду, який принесе цілковите визволення України.

З концертової програми треба згадати гарне вступне слово, яке виступив о. М. Кузів як теж виступ місцевого хору, під проводом дирижера п. Заяця, та різноманітні вправи шкільних дітей з деклямаціями.

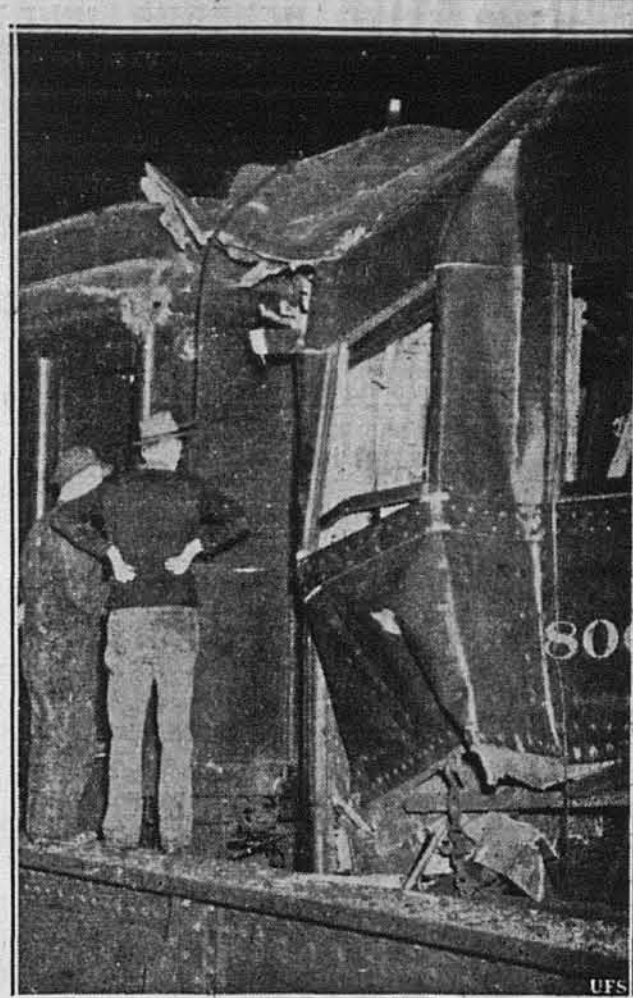
Публіка заховувалась дуже достойно та з увагою слухала як співу пані О. Лепкової так теж промовців.

Відсвяткувавши Листопадове Свято, громада приготувалась до влаштування величавого концерту в честь митрополита Шептицького. Цього річниця Листопадове Свято остане на довго в пам'яті наших громадян та тих гостей, що прибули його звеличати.

Присутній.

ЗА „ВОСКРЕСЕННЯ“ ФРАНЦІ

ВІШІ. — Ось те є та найважливіша справа, з якою виступає маршал Петен перед масами народу. Іде про матеріальну відбудову краю та про духове відродження.



ЗАЛІЗНИЧИЙ ВИПАДОК. — Понад сто осіб віднесли рани, коли в Норт Філадельфії підчас вечірнього поїху двозовозний електричний поїзд наїхав і ударив із заду поспішний поїзд, що мав їхати до Бетлегему.

3 ТЕАТРУ

МЕЛЬОДРАМА „JOHNNY BELINDA“ В ТЕАТРИ БЕЛАСКА В НЬО ЙОРКУ.

Одною з надзвичайних драм виставлених на ньюйорському Бродвею, є „Джані Белінда“, мельодрама, основана на житті гарної глухонімої дівчини в рибачкій закутні в Новій Шкотії.

Зіркою в цій штуці виступає Гелен Крейг, що лише недавно скінчила двадцять літ життя; вона через три акти представляє мовчазне поштуркало, що накінець залюбується в молодого лікаря, котрий відвідує село, — залюбується аж після того, як трагедія навістила її дім.

Панну Крейг зроблено зіркою й її ім'я вивішено написом електричними світлами на славній ньюйорській театрі Беласка після того, як драматичні критики, що відвідали перше представлення штуки, не могли потім у газетах нахвалитися її гри.

Акторка вимовляє в цілій штуці лише одне слово, і це слово паде аж тоді, як має спадати сценічна завіса. Щоби якслід представити глухоніму дівчину, Белінду, панна Крейг провела повних чотир тижнів на студії мови знаками, якою послуговується глухонімі. Вчила її цієї мови панна Флоренс Люис Мей, відома вчителька глухонімих, що покінчила славу колежю Галодета, найстаршу школу для глухонімих в Америці. Вона навчила панну Крейг цих „універсальних“ знаків, котрим глухонімі означають свої почування й предмети. Нині панна Крейг може порозуміватись при допомозі цих знаків з панною Мей з блискучавною скорістю. Багато глухонімих, що відвідують цей театр, по представленні заховають поза сцену, щоби поговорити знаками з акторкою.

Панна Крейг родилася в Чіле як дочка Едварда Крейга, урядника одного американського мідяного підприємства. Вона жила деякий час у Мексику. Маючи 14 літ, забрала грати на сцені. В 16 році життя вона стала ученицею славного Джаспера Дітера в „Геджров Тіетер“ у Пенсильвенії. Хоча драму „Джані Белінда“ почали грати на Бродвею лише недавно, молоді зірки заангажовано на повних чотири й пів років. Гарі Варстеф Грибел, продюцент, директор і драматург, і Елмер Гарис, автор, рішилися виставити штуку на Бродвею. Як вони раз сиділи в канцелярії продюцента, до канцелярії ввійшла молода акторка. Оба чоловіки поглянули на неї, побачили її граціозні рухи й обоє рівночасно рішилися. Вони сказали панні Крейг, що вони мають для неї роль, незвичайну роль. Про неї вони скажуть її пізніше. „Чи не дасте мені прочитати штуку?“, спиталася панна Крейг. „Ні“, усміхнувся автор. „Цей ролі вам не треба буде читати“.

Стільки й чула панна Крейг про цю роль; аж шість місяців перед відкриттям представлення на Бродвею, Грибел покликав її і сказав їй, що він збирається виставити в Театрі Беласка в Нью Йорку драму під наголовком „Джані Белінда“. Він сказав до неї: „Ваша роль вже готова. Вам прийдеться сказати в ній лише одне слово“. Він додав: „Але це одне слово може вас зробити зіркою“.

Це були справді пророчі слова: панна Гелен Крейг займає нині місце зірки в Театрі Беласка, місце, котре перед нею займали акторки, котрі: імена записані на віки в історії театру.

ШПИГУНСКА АФЕРА В АНГЛІ

ЛОНДОН. — Засуджено на 7 літ тюрми Т. Кента, бувшого урядовця американської амбасад в Лондоні. Мав він викрасти тайні документи, згд, передати їх зміст, що був виставлений до Німеччини. З Кентом працювала разом у тій справі Анна Волков, дочка російського адмірала, яку засуджено на 10 літ тюрми. Вона мала передавати відомості „бритійському зрадникові“, що виступає на німецьких радіо-вісках як лорд Го Го. „Про Волкову ще сказано, що вона це робила з „анти-семітських почувань“.

ЮРІЙ КОСАЧ ТРИНАДЦЯТА ЧОТА ОПОВІДАННЯ

Юрій Косач, новий український письменник, старается зрівняти за старою солов'якою писариною та змалювати нового українця, що виріс у критичні часи й може бути „херманіччем бур і гроз“.

Збірка має 17 оповідань і передмову.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

„Svoboda“

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

НАЙСТАРША СЕРЕДНЯ ШКОЛА У ЛЬВОВІ

У 1936 році минуло 350 років від заснування першої української середньої школи у столиці Галицької Землі.

Народні школи у Львові були від непамятних часів при численних міських церквах, але ті школи давали тільки початкову освіту, вчили читати й писати. Львівські міщани й не відчували спершу потреби середньої школи. — Ніде в нас не було вищих шкіл, і вся, хто хотів добути собі більше знання, мусів сам на власну руку шукати собі вчителів та книжок. Аж у XVI столітті прийшов на Україну живіший по духу, культури з Заходу, де було розвинуто було вивчення давнього римського й грецького письменства. Тоді князь Костянтин Острозький заснував у Острозі академію, тоді і Львів почав організувати свою середню школу.

Почин до заснування нової школи дало братство при церкві Успення, при Руській вулиці. Наша міщанська громада в мурах міста була невелика, але складалася з багатьох людей, що за купецькими справами їздили далеко на схід, на захід, пізнавали культуру інших народів і для своїх дітей бажали вищої освіти. До відкриття школи немало причинився тодішній львівський владика Гедон Балабан, що порушив шкільну справу на соборі духовенства й дав доручення, щоб священники по своїх громадах організували збірки на школу. По довгій підготовці відкрили школу 17 жовтня 1586 р. у братському домі при Руській вулиці.

Львівську школу звали грецькою або грецько-славянською школою, а також гімназією. Вона линула в собі два ступні науки: нижчий і вищий. На нижньому відділі головним предметом була сла-

вянська, себто церковно-славянська мова. Її учили на трьох ступнях, як про це читаємо в „Порядку школи“, тобто у програмі навчання: „У школі дітей мають розділити на триє, — одні будуть учитися пізнавати і складати слова; другі вчитимуться читати й на-пам'ять різних речей; треті будуть читати викладати, розважати й розуміти“. За підручники правила здавна церковні книги, Часослов і Псалтир, тимто братство й надрукувало для навчання дешеві „шкільні часо-словнички“. Один із учителів львівської школи, відомий письменник Лаврентій Зизаній, видав першу граматичку п. з. „Наука ку читанню і розумінню письма словенського“, 1596 р., а пізніше з'явився також „буквар язика словенського“ 1612 р.

Середня школа обіймала науку грецької й латинської мови та вищі ступні літературної освіти — поетику й риторичку).

Грецька мова була спершу найважливішим предметом науки, тимто і школу називали грецькою. Братство поставило навчання її на високому рівні. Першим учителем її був грек Арсеній, єпископ еласонський, із Тесалії. Із допомогою своїх учнів він склав першу граматичку для потреб школи, п. з. „Адельфотес“ (Юнак), яку братство надрукувало 1591 р. Наука грецької мови мала тоді практичне значіння, бо наші купці не раз подавалися до Греції торгувати. Крім цього, грецька мова звязувала Україну з давнім джерелом нашої культури, з Візантією.

Знання грецької мови стояло тоді у Львові так високо, що учні вільно говорили по грецьки, а то пробували навіть

1) Поетика, грецьке слово — наука про те, як складати вірші, як повинна виглядати поетична мова; риторика, грецьке слово — наука про те, як укладати промови.

складати грецькі вірші. В 1622 р. гетьман Петро Конашевич Сагайдачний записав частину свого майна на львівську школу „на утримання ученого магістра, досвідного у грецькому письмі“ — так дуже він цинив що науку. Пізніше відносини змінилися, більш потрібна стала латинська мова, і на неї звертали більше уваги, ніж на грецьку.

При науці обох цих мов учні добували загальну літературну освіту. Бібліотека братства мала значний запас грецьких і латинських авторів і граматичних підручників для потреб школи. У „Порядку школи“ читаємо: „Повинен буде дидакал (учитель) учити й на письмі подавати (наук) ім (учням) із євангелія, з апостольських книг, із пророків усіх, із отців святих, з філософів, з поетів, з істориків і інших“. Особливу увагу звертали на те, щоб учні вміли складати гарним складом (стилем) промови і привітання, а також і на те, щоб у потребі знали укласти гладку віршу. З тих часів дійшли до нас різні оди, панегірики²⁾ й інші принагідні вірші, які писали вчителі й учні школи. Заголовки їх звичайно грецькі, бо так казала тодішня мода, нпр., Просфонема, Еводія, Христос пасхон і ин.

З інших наук учили у школі трохи математики, рахунків, початків астрономії, потрібних для розуміння календаря, багатого співу й музики, а також трохи рисунків.

Братство звертало увагу не тільки на науку, але, і то ще більше, на виховання молоді. Це були тяжкі часи, — українські міщани вели безпосередню боротьбу за свої права, часто на них спадали всякі переслідування, — треба було виховати людей певних, заправлених до труду і праці.

2) Ода, грецьке слово — вірш, на честь якоїсь високопоставленої особи (перісено — вірш, складений для співу); панегірик — похвальний (періорхена похвала) вірш на когось (перісено — прилюдно промова, де виголошено якусь людину або піднесено національні гордості).

Школа ставила великі вимоги до особистості учителя. „Дидакал або учитель цієї школи має бути благочестивий, розумний, смиренномудрий, лагідний, не пияниця, не розпусник, не хабарник, не срібдолюб, не гнівливий, не зависник, не сміхун, не соромітник, не чародій, не байкар, не прихильник ересей, — а має бути підмогою благочестю, образом добра у всьому“. Братство сильно зазначувало відповідальність, яка чекає вчителя за виховання дитини: „Дидакал, взявши доручену йому дитину, має її вчити з промислом доброї науки, за непослух карати, але не по тираськи“, а по вчительськи, — щоб небагаторіч своєю, чи заздрістю, чи лукавством не залишивши винним ні за одного перед Богом Вседержителем і перед батьками його, і перед ним самим... У школі з усіма учнями поводитися однаково: „багатий над бідним нічим не має бути вищий, тільки самою наукою, — тілом усі рівні... Учителю має вчити й любити всі діти однаково, чи синів багатих, чи сиріт убогих, чи тих, що ходять вулицями поживи просити...“

Такими благородними думками просякнутий увесь „Порядок школи“, у часах невідомості й панування сильних над слабими братство виступало з незвичайно демократичними, гуманними (людяними) думками. Це свідчить про високу культуру тодішнього нашого міщанства, — рідко хто і в західній Європі висловлював такі погляди.

Ставропигійська школа проіснувала до початків XIX в. Вона проходила різні ступні розвитку, — деколи стояла на дуже високому рівні, то знову занепадала в тяжких роках — але для українського Львова вона все була вогнищем освіти і громадянського духа.

3) тирани, грецьке слово — коли: обмежений пан, володар, тиран — жорстока людина, насильник.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ
БІЗНЕСМЕНІВ.

СТІННІ КАЛЕНДАРІ

Вже маємо календарі на 1941 рік. Просимо наших агентів і сторників замовити календарі якнайшорше. Для сторників виробляємо календарі і друкуємо їх фірмою.

Чудові Краєвиди, Патріотичні, Релігійні, Дітвчата і Діти в різних позах. Свята зазначені червоно, пости зазначені рибкою. Ціна одного Календаря з переслікою 25 ц. 5 Календарів за \$1.00. Різдва картки „Христос Раждаєся“, в формі книжечок з відповідними віршами, ціна за дозін 60 ц. 50 картки \$1.75. 100 картки \$3.00 з переслікою. Шалінові хустини білі або чорні з рожами, одна \$2.00 з переслікою. Червоні Коралі до українського строю, 3 шурки \$1.50. 4 шурки \$2.00. 5 шурків \$2.50. На складі Мід, Опіхана пшениця, Мак і багато інших річей, потрібних на Свята. Спис календарів вислаємо даром.

Для агентів гуртові ціни. Замовлення посилайте до:
UKRAINIAN BAZAAR
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.



МАЮТЬ ДІСТАТИ КАРДИНАЛЬСЬКІ ТИТУЛИ. — Як догадуються, пала Пій іменує незадовго кардиналами ньюйорського єпископа Френсиса Спелмана й шікагоського єпископа Семюела Стрича.



ГРЕКИ ДАЛИ ДОБРЕ ДЕРЖАТЬСЯ, АЛЕ ЖДУТЬ НА ДОПОМОГУ

Не зважаючи на італійські скріплення й італійську офензиву, грецькі війська видержують наступ і не уступають. Але назагал справа мається так, що вони не зможуть довго так держатися, якщо не прибуде більша британська допомога в літаках і артилерії.

МОНТРЕАЛ ТЕПЕР НАЙБІЛЬШЕ МІСТО В КАНАДІ

Монтреал, що в 1942 р. буде обходити 300-літню річницю свого оснування, скорим ходом наближається до того, щоби бути містом з півтора мільона населенням. І так найновіше видання монреальського провідника Ловела, цебто книжка, що подає імена й мешкання жителів міста, обчислює, що населення властивого Монреалу виноситься 1,294,792, а „великого Монреалу“, яке включає передмістя виноситься 1,476,737. Монреал у грудні впроваджує в себе нову систему адміністраційну. Згідно за старою системою мейора вибирало разом ціле місто, а один елдермен (радний), був вибираний з кожної з 35 ворд. Ціла рада вибирала екекутивну раду. Тепер мейора буде даліше вибирати без обмеження ціле місто, а 99 елдерменів (радних) буде творити міську раду. Спосіб вибору 99 радних буде незвичайний. Місто буде поділене на 11 дистриктів. Податковці кожного дистрикту будуть вибирати по 3 радних, а всі виборці загалом у кожнім дистрикті по 3 елдерменів. Більше. Це буде неначе — колишня галицька 5 курія до союму. У той спосіб буде вибраних 66 елдерменів. Решту, цебто 33 елдерменів, будуть іменувати 13 публичних організацій. Міська рада буде збиратися лиш 4 рази в році, щоб почути звіти екекутивного комітету, що буде складатися з 6 членів. Монреал є віддалений 10 годин їзди залізницею від Нью Йорку. У ній живе кілька тисяч українців. Є там дві греко-католицькі парохії, які обслуговують оо. Василяни, як теж є одна українська православна парохія.

ІВАН ЗУБЕНКО ГАЛИНА

Повість із часів визвольної боротьби.

Галичанка виходить заміж за офіцера української армії з Великої України. Там вона попадає в вир боротьби між українцями й червоними москалями. Ліха доля зводить її й її чоловіка з галичаном, що служив у більшовиків. Він давно любив свою односельчанку й досі її забути не може. Що сталося, як її жінка попала йому в руки, а він має владу й в засобах не перебірає?

ЦІНА 45 ЦЕНТІВ.

Замовляйте:

“SVOBODA”
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

СОВЕТИ НЕВТРАЛЬНІ

МОСКВА. — В 23-літню річницю большевицької революції Совети урядово заявили, що не підуть до війни, а будуть держатися неутральності. При тому Сталін же заявив, що Совети будуть весь час на воєнній поготівлю.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ВЗОРІ КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ D. M. C. І СТЕМПІЛЬОВАНИ РІЧІ.
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
Анализа крові для подорожного свідоцтва.
Геморойди й желяки лікуються без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRAMERCY 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуговування.
X & Флюороскоп. — Екзамінація \$2.00

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урадові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛДЕЛЬФІО І ОКОЛИЦІ



МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

СЕМЕН П. КАНЯ
Український
ПОГРЕБНИК
Цілий похорон
навіть за \$150
433 STATE ST.,
PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646



МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Обслуга шира і чесна.
Main Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave., NEW A. R. K. N. J. Phone: Essex 3-5347
Branch Office (Philad): 969 SOUTH BROAD ST., TRENTON, N. J. Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребам по ціні так низькій як \$150
Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel.: Melrose 5-6577

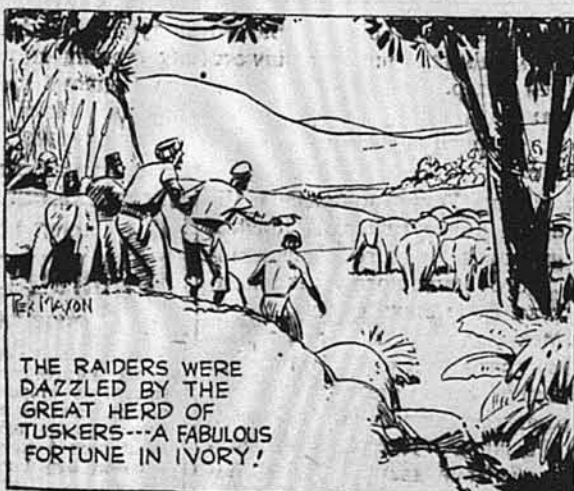
ВЯЧЕСЛАВ БУДИНОВСЬКИЙ НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ

історичне оповідання про цікаві шляхетські й купецькі інтриги з часів, коли історична Польща правила Україною, а турки правили надзіджали на неї на граблях.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
“SVOBODA”
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.



ПРЕЗИДЕНТ ГОЛОСУЄ. — Президент Рузвельт перед машиною до голосування в Тавн Голі, Гайд Парк, Нью Йорк. Коло нього: пані Рузвельтова, жінка президента, пані Рузвельтова, мати президента, та його прибічний сторож.

ТАРЗАН, ч. 150. Тарзан перед рішенням.



Пірати були осліплені великим стадом слонів. Це стадо, беручи під увагу слонову кість, представляло собою маєток.



Залім приказав своїм ловацям тихенько підсуватись до стада, щоб його напасти.



Тепер він приставив дуло до Тарзана і звелів йому: „Заклич слонів сюди“.



Змалку Тарзан любив слонів. Чи тепер він мав би стати їх катом?